

No més drets sense febre.
No més febre sense drets.
Los drets individuals son
imprescriptibles, legítims
e inalienables. e
Legislar la Llibertat haia
prestat de garantir-la, es
cometre atentat contra ella.
e La llibertat propia acaba allí
ahont comença la llibertat
ajena. Es licit, donchs, al
individu fer tot lo que no
perjudiqui a un altre.
e La resignació que predicen
las religions no es més que
la fórmula del engany ab
que s' pretén perpetuar la
injusticia social en lo mon. e
Las religions son causes
d' ahorros que viuen de la
estafa d' admetre capítols en
la terra, assegurant pagar
trencats interessos al cel.

PERIÒDICH POLÍTICH VERMELL.

LA TRAMONTANA
defensa 'la principi llibe-
ralis més avançat, com
atenants de cap mena. e
La Tramontana es anti-
religiosa de totas las re-
ligions, perquè totas son
igualment dolentes y de-
pressives para la dignitat
y la inteligencia humana. e
La Tramontana es política
defensa sempre al més ad-
vancat contra 'l més conser-
vatori, y sosté la necessitat
d' una gran reforma social
que transformi 'l modo de
ser del productor, crey
supeditat al capitalisme. e
La Tramontana no està
afiliada a cap partit, servint
los interessos generals de la
llibertat sense compromissos
ni preocupacions de costat.

La salut del poble
es la suprema ley

La TRAMONTANA es lo periòdich que 's publica en idioma català
més avansat en idees polítiques, religioses y d' economia social.

Lo Treball es la
primera necessitat

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Espanya, 1 peseta trimestre. — Extranjer, 2
Las suscripciones se pagan per adelantat

ADMINISTRACIÓ: carrer de Ponent, 1, 1.º: BARCELONA
País pagos s' admeten librerías del Giro Mútuo, letras de fácil cobro
y sellos de 15 céntimos. No s' admeten librerías especiales de periódicos

PREUS DE VENTA
Número solt, 5 céntimos. — 30 exemplars, 1 pes.
Surte a llum puntualment cada divendres

UNA PASSIÓ DESITJADA

Mostra de la gran Passió
que ab celestial devoció
voldrien molts celebrar;

pero per més que 's capfiquin
y en fernes mal s' emboliquin...
se la tindrán de pintar.

MEDITÈM

Dihuen que fa mil vuycents norantaun anys que va venir Deu al mon pera redimirnos, y la veritat siga dita, si això es redenció, ja podia 'l bon home haverse estolvit totes las amarguras que 'ns conta la Historia Sagrada que passa en la terra y estarne ben tranquil al cel seyent a la dreta de son pare tot poderós, que per aquest viatge no 's necessitaven las alforjas dels anats y las espinas y menos ser clavet en creu.

Lo mon no està redimit ni molt menos, y si per tal lo dona Deu, ja pot tornarnos lo ral, que no volèm més comedia.

Si es arreglar lo mon deixarlo dinou sigles després que encara 's homes uns ab altres se llevarian la pell y 's destrossan y s'explojan pitjor que llops ab bens y capellans ab feligresos, precisa confessar que qualsevol ancions d'omnipotencia divina ho faria millor al l'entreguesse las riendas del poder celestial no més que per unes quantes horas.

Y no 's intrinquem més en aquestes laberínticas discusions teulogíques, porque en aquest barri diví cau cada denuncia que canta 'l misteri, y maledidas las ganas que un hom té de donar feyna inútil a fer a la justícia.

Com dihen los catòlics que la setmana santa se presta a meditar, nosaltres també meditem, pero 'ns resulta que tot just entrèm en calor de meditació tenim de deixarho correr si no volèm exposarnos a que 'ns redimeixin de la llibertat que disfrutem y 'ns proibin que la redenció humana a lo catòlic estè en veures guardat de reixas endintre de la casa gran del carrer d'Amalia.

Així, donchs, per més que 'ns trobem en setmana santa, deixemnos de meditació y aném a veure si està a punt la clàssica escudella y la prosaica carn d'olla.

QUESTIONS SOCIALES

XVI

LA ENSENYANSA INTEGRAL

Encara que no sia sino dibenthi pocas paraulas, no podem per menos en aquestes *Questions* d'ocuparnos també de la ensenyansa integral, pera donar siquersa no sia més que una petita idea a nostres apreciats llegidors de lo que guanyaria la humanitat ab lo plantejament d'aquesta civilisadora institució.

Sens cap classe de dubte que lo que més convé a la humanitat pera determinar son avenç pel camí de la perfecció, es que cada individu pugua ab ple coneixement de causa dedicarse a quell ram de producció pel qual reunirà més especials aptituds. Avuy generalment succheix, tant en arts y oficis com en ciencias y fins en mecanicas corporales, que la posició social de cada persona y 'l reduhit círcol de sas coneixensas determinan, molt més que sas aptituds, la classe de treball ó *la classe de vagancia* a que 's dedica cada individu. Lo fill del gran acaudalat, tinga las aptituds que vulga, no 's dedica a altre feyna que a exhibir sa persona y a saber gustar; si ja té assegurats los medis de viure, pera que reguitejarne en lo treball, en los estudis del art, en las áridas *questions científicas*? En sabent lo *Código O*, las fórmulas accarriadas de la aristocracia, lo llenguatge melós é insustancial de la *high life*, en una paraula, *vivir* com un *figuri estemiat* y parlant com una eterna criatura ja no 's necessita més pera constituir un exemplar de la bona societat, tipos real son seguim de la activitat y la inteligencia humana. Si en loch d'analisar lo fill d'un gran *plouvo* busquem a qué 's dedica lo d'un *comerciant* ó un industrial, casi sempre lo trobarem *hacendat* de casa, ó, lo que es molt pitjor, a seguir las perlas del fill del aristócrata acaudalat, segons sinen los recursos de sa familia. Verdaderament que en las classes mitjan es avuy ahont més espontáneament poden manifestarse las diferentes aptituds del individuo, ja porque tenen medis pera instruhirse, ja porque també contrauen alguns hàbits de treball, mes per una part la afició a pendre carrera

elevada sens més ni més, per l'altra 'l deplorable desitj de volerse assembling sempre als aristócratas, y en totes ocasions lo no estar establida una bona ensenyansa integral, fan que també 's malogrin moltissimas aptituds, y resultin en molts casos, per exemple, un atizam de nullitats en medicina que haurian pogut ser uns imponderables músichs ó poetas, uns deplorables enginyers que haurian pogut ser aprofitats pintors, una malísimas atvocats que haurian pogut ser distingidissimas mecánichs, y aixís successivament. Y ara no parlem del fill del proletari, la classe més numerosa del mon. Ell, per la sola condició de sa naixensa, ve ja condemnat a un treball prematur, excessiu y mal retribuït, tinga las aptituds que vulga. Y ni fins dintre d'aquesta duresa de treball a que está destinat pot buscar un relatiu atenuant dedicantse a aquell que estiga més conforme ab sas especials aptituds, porque lo fill del obrer entra generalment a treballar al costar de sos pares, ó be es buscat son treball al etzar per aquestos tenint en compte la necessitat de la familia que los obliga a buscar un bocí de pa més, guanyat prematurament per sos fills, a h de que abundi menos la miseria del moment, y en aquestas condiciones es casi del tot impossible poder tenir en compte las aptituds del tendre treballador, aptituds que per altra part no han tingut encara lo temps suhicient pera manifestarse claras y concretes.

Donchs a corregir tots aquestos vicis d'origen de la societat present té de tendir la ensenyansa integral, no ja gratuita y obligatoria, sino perfectament garantida pera tots los individus. Ahém a veure còm.

La paraula *integral* s'aplica, en filosofia, a las parts que entran en la composició d'un tot; així, donchs, la *ensenyansa integral* no pot éser altra que *«la que ensenyi totes y cada una de las parts en que está ó pot estar dividida y subdividida tota la ensenyansa.»* De modo que, dibentho en paraulas més vulgars y per consegüent més al parcaus de totes las inteligencies, *«es ensenyansa integral aquella que ensenyi tot lo que hi ha per ensenyar.»* No 's dedueix de això que per medi d'aquesta ensenyansa se pretinga que cada individu aprengui tot lo que hi ha pera ensenyar, cosa materialment impossible, sino que lo que 's preté ab ella es que cada individu aprenga nocions de tot en la juvenesa pera que 's pugua manifestar sas aptituds especials y puga dedicarse a allò que més estiga conforme ab ellas, y al mateix temps posarlo en condicions, per medi d'aquesta ensenyansa, de pogueg dedicarse a varias maneres de traballs, lo que sempre 'l resultarà més atractiu per la mateixa varietat.

Analisem lo sistema. Tot individu, sens distinció de sexes, passat lo convenient periodo de la primera infancia, entra a aprendre las primeras llettras y seguidament a escriure y llegir tot lo correctament que puga. Aquestas ensenyansas, pera ferlas agradables a tal edad, precisa acompanyarlas de jocs, diversions ó atractius que las simplifiquin y que preparin a inclinar las aptituds dels tendres alumnes. Avuy ja la pedagogia (art de la ensenyansa) té molt adelantat en aquest camí, disposant d' infinit de joguinas que constitueixen grans medis de desenrollar los enteniments infantils en mitj de verdaderas diversions. Després d'aquest periodo, al entrar en lo que 'n dihem segona ensenyansa, es quan se necessita que la integral se manifesti en tot son esplendor. Ademés de totes las assignaturas conegudas avuy en ciencias, filosofia y lletras, es indispensable la ensenyansa d' arts y oficis, y que tots, absolutament tots los rams del saber y la activitat humana se proporcionin als alumnes en ensenyansa teórica y práctica. No basta ab que sols lo metje, abans de ser tal, tinga de visitar las clinicas públicas ó particulars pera practicar, ni que sols lo farmacéutich ó 'l quimich fassa práctica en tal ó quel laboratori abans d'obindre son titol; convé també que l'arquitecte, en sos estudis, vagi, ajudi a aixecar una casa, com lo músich que senti 's efectes de la armonía y 'l pintor vegi 's del colorit y 'l astrónom contempli pesar los cosos del espay y amidar sas distancias, igual que al fuster li convé veure 'l maneig de las eynes y al impresor lo mecanisme de la composició y compaginació y 'l preparament del títiretj en las màquines. Així en la ensenyansa

integral lo mateix hi entra 'l laboratori que la càtedra, la clinica que l'observatori, la fàbrica que 'l taller, la teoria que la práctica. Pera fer del tot factible aquesta ensenyansa, precisa també de tota precisió que tinga garantit lo dret a la vida, com havem dit en lo respectu d'aquestos articles, aquell que tinga de ser ensenyat en tal sistema, porque *«jud be 'n treuria d'establir la ensenyansa integral per tothom, si 'l fill del proletari, la classe més numerosa del mon, escapat per la miseria, tenia d'anar a buscar un bocí de pa de casa del burgès?»* Per això es que la ensenyansa integral es una *questió social* en tota la extensió de la paraula, y no podrà establirse fins que la societat descansi en noves bases d'economía.

Ara incemnos en los resultats que d'aquesta ensenyansa, practicada dintre un sistema social just é igualitari, se podrian obtenir. En primer lloch, pot assegurarse que no hi hauria ningú ignorant, existint sols *diferencias en lo saber*, molt distint de la general ignorancia d'avuy, que tants mais determina y tantes superbias engendra. En segon lloch, cada individu tindria coneixement en molts rams de producció y de saber, y la vida hi fora molt més atractiva dedicantse a tot allò que li dongués més gust, tenint ademés grans facilitats pera cambiar de ocupació. En tercer lloch, hi hauria molta més facilitat de producció beix tots conceptes, peis coneixements y las aptituds de tothom, que 's manifestarian llavors en son centre natural y s'estimularian en la noblíssima competencia del saber y la activitat. Y en quart lloch, la facilitat de guanyarse tothom desahogadament de la vida, faria desaparèixer d'un modo desconegut la criminalitat, la prostitució, 'l pauperisme y totes las miserias que avuy degradan a la humanitat.

Sols un argument hi ha en contra de la ensenyansa integral: lo gran cost que tindria de importar lo donala garantida pera tothom. Mes si analisem los fruits de sos resultats, es res lo sacrifici de la sembra per lo abundant de la collita. Ademés, en la societat present 's emplea més, molt més, *«pera qué?»* pera mantenir innumerable exercites en peu de guerra, pera veur contínuament milions d'homes disposats a mostrar son instint salvatge destruhint a son semblant. Pot ben assegurarse que ab las preposicions de Guerra y Marina de totes las nacions civilizadas n'hi hauria més que prou pera establir en ellas la *ensenyansa integral*, de efectes ben diferents dels destijats a produhir aquestos calamitosos exercites. Mes ja sabem que ab lo pobre conceper de pauja que 's té avuy en cada nació, ab las tiranías subsistents en cada límit de fronteras, y ab lo sistema capitalista imperant per tot, verdader nus gordiá de la *questió social*, que no pugent tampoch desferse necessita també d'un nou Alexandre Magno pera que 'l talli ab la espasa, ab tot això ja sabem, repetim, que del mateix modo que de moment no poden suprimirse 's exercites porque ells sols son efectes de certes causes del modo de ser de la societat actual, també sabem que la ensenyansa integral no pot éi podrà més establirse garantida per tothom mentre subsisteixi la explotació del home per l'home, lo interés al capital, la propietat individual dels bens de la Naturalesa, l'atacamant per una *questió de la riquesa social* a costa del malestar dels demés, y, en una paraula, la antirracional divisió de classes que avuy impera.

Per això es que, no sent possible 'l plantejament d'aquesta ensenyansa més que en un sistema socialista, al socialisme havem de dirigir nostres atns y encaminar nostres esforços pera poder alcançar en lo mon civilizat lo plantejament d'institucions tan admirables com la de que 'ns acabem d'ocupar.

Molteses sa de Mera de l'hoi
Molt Sr. meu: Fa un gran lo ignorancia y la maldat dels senyors cortios del poveri de la enguixa, que el Deu en 's llitansa son enfocant entenciment, pensar que algun die, si volen evitar un cataclisme, s'hauran de encunmar a las camas. Fa puchs dies que un federal d'estate tranquilament a casa seva y al passar aquestos pintos van impensarri que 's trogués la guerra, y no

no 'ls havém insertat notícias de la setmana indicada, y serveix també una vegada més de avís per lo pervindre: en haventhi una festa en dimecres ó en dijous tenim d'adelantar d'un dia la entrada en màquina del corresponent número.

Tractante de *El Obrero*, ja havém dit varias vegades y sab tothom que «qui no té vergonya tot lo mon es seu.»

Fa quinze dies donavam al públich la noticia d'un de sos desvergonyiments e ineficiencias inauditas, qual tou lo de publicar un remittit contra La TRAMONTANA ab unas firmes quins suposats autors han protestat d'elles, dient que 'l remittit que 'ls entregaren a *El Obrero* es del tot diferent del publicat; donchs en lloch de justificarse de tal ignominia que ella sola bastaria a deshonrar al periòdic dels polissons del Maig passat si honra tingues poca ó molta, torna la setmana passada, sens resar res de la indignitat primera, a insertar un altre remittit preciosa mostra del gènere ridícul que ab tant de profit cultiva l'embrutador de paper del ciutadè desitj de periòdic, parodiant estupidament uns acts d'un honor de lance (o del representant Sr. Fontanals (-) Federal) parlant de la por (?) ab que 'ls rebé 'l director d'aquest periòdic, no dient ni una paraula de veritat de las contades que s'acusaren y de còm foren immediatament despedits los enviat del agressor en jefe del carrer de Ponent, y arribant en sa ignorancia y mala fe fins a no saber los firmants si trobaren al Sr. Lluïnes en la imprenta ó en sa casa, perque de primer diuhes que entraren a la imprenta y a la segona vegada li trobaren y luego deixan entendre que al anarsen sortiren de sa casa. ¿Qué tal las firmes d'una gent que, no tan sols no saben lo que feren, sino que ni tampoch abnt anaren?

Per lo demés, escrit está y ascrit queda lo que havém dit al Sr. Federal, y li repetim: fou lo director de la miserab e agressió del carrer de Ponent, vingut ab qui ell sab de las oficinas de gobernació y ab auxili de la secreta; era servidor del governaor Antuñez en concepte de polisson secret contra la classe obrera, gracias á quina condició pogué cometre la miserable agressió ab impunitat; y s'ha venut á la burgesia sempre que qu'iservol burgés poderós li ha otorgat alguns rals per sos serveys. Contesti á aixó si pot, que 'l demés es ridícul y tonto.

Y una ampliació per acabar. No es ell sol qui aixís s'ha venut y está disposat á vendre sos denigrants serveys de traició als infelissos quions crotos se 'ls zuclan. Son una mitja dotzena, verdadera deshonra y assot dels treballadors, que no tardarem gaire á desenmascarar los ab tots sos péls y senyals.

RETRATS A LA PLOMA

SOBRES HUMORÍSTICS

LY ÚLTIM

L' autor d'apunts... NARCÓTICS

Encar que retrataré si no encara, ab quatre colps vull fé 'l retrato meu ab versos mal rimats y ab forços peu, y 'l ferlo, lector meu, molt poch me plau.

Figurat que anch feti com un Pau; cuydarme dels demés may me sa greu; Bonisme com un sos per tot arreu, miro d'encendre guerra ab ni hi ha peu.

Aquest típo poch jo que franch te diu (sens coserme 'l suberbo ni on trist sou) son caràcter estrany y distintiu...

Meo ero un gran desitj tan sols me mou: que havent retratat ja á tot vitzo viu poul per acabar: ja hi pintat prou.

GEORGE SALARÉ.

PIRELS GORDON OPUS

Lo diumenje se tractaren de ressucitar las glorias de nostres avis á Barcelona, fent sortir una profeció.

Y lo que feren los que tal acte organisaren, es posar de relleu los avenços propis dels temps que correm, que no están per dogmas ni ceremonias de certa classe, per lo qual resultá la profeció del diumenje raquítica, freda y de molt miserable alitura.

Y aixó sens contar la brometa que molts be-retjes hi feyan.

Los temps d'anar pels carrés las profesions ab bon gust, no 'ls busquet, que ja han passat pera no tornar may més.

¿Qué redimontri ha passat á la parroquia de l'Ostia entre 'l nou rector y l'antich segristá y una majordona declarada de remplá?

Es cert que á consecuéncia del *aburguesament* del primer los altres dos s'han declarat en huelga, y lo que es més zocant, en matrimoni? (Sant Corneli gloriós los lliuri de noves ensopegades!)

Per previngut lo rector de Premiá de Mar.

L'altre diumenje se las enfilá desde la baynera mística sobre lo próxim 1.º de Maig, dient que si 'l obrers tenien de creure treballarian mansos y sumissos aquell dia y no demanarian res d'augment de sou ni de rebats de horas.

Vaya una cosa nova! Si 'ls treballadors tenien de creure als capellans, encara portarian las morrallas de la fe, y ab lo ronsal de la resignació estarian més lligats que un Cristo á la estaca de la penitencia que fa de menjadora al clero.

A un obrer francès que s'estava á Sabadell mirantse 'l pas del auís del ánima sense treure la gorra, li anaren dos polissons y l'avisaren á trompades pera que s'descubriá.

Aquest obrer atropelat pels esquizos de defensors del ordre treballa á la fábrica del alcalde y el alcalde vol passar fama de molt liberal, casi de republicá. ¿Procurará la correcció de aquest abú? Veurém.

Y á propòsit de Sabadell: es cert lo que se nos escriu, de que lo dilions ó 'l dimars de la setmana passada, lo jutge de 1.ª instància acompanyat d'actuari y agutzils van practicar un registre en lo *Círcul Libre Obrero*, y després de més de tres horas de ler preguntes en to burlech als pochos que pogueren reunir de consell de la federació, van emportarsen, no se sab ab quina intenció, algún paper, timbrat ab lo sello de la societat, en blanc?

Conviendria aclarir aixó y tenirho en compte la Junta de la federació de Sabadell, per si estimés prudent canviar lo sello.

S'acustan aconteiximents, y precisa viure previnguts.

En lo carrer de la Trinitat, de Málaga, acaba de succehir un miracle del hu.

Una vella devota y carrinclona tenia un Cristo al que portava més ahió que á murmurar dels vicinis, y l'altre dia me 'l troba que plorava, ni més ni menos que aquella verje miraculosa de Sant Agustí, que també li suquejavan las gaitas.

Crida al vebinat, entran un aixím de tafaners, y efectivament: totas se cercioran de que si Cristo li queya la goleta per sota 'ls uils, quin alrededor també estava mullat.

¿Ne voléu d'exclamacions, de piors y de gemechs com feyan a aquellas donas devot de tal miracle? Que alló era un avís de que hi hauria peute, de que s'acabaría 'l mon, de que Deu nos castigaria pels nostres pecats, ¡vaja! no 'n vulguin més de tr-jerias de lo que allí 'l profetisavan per alló de plorar tot un Sr. Cristo de una vella devota.

Mes vetaquí que á lo millor del espectacle surten d'un quartet del costat ribent un parell de nenos de vuyt á deu anys, netas de la vella devota de la casa.

—De qué ribén, desvergonyidas?—preguntan á coro las *milagresas*.

—D' aixó del miracle, —responen las noyas.

—¿S'ha vist atreviment!

—¿Si la fe está perduda!

—¿Miréu las criaturas del dia!

Y tot eran exclamacions per l'estil, en tant las nenas continuavan ribent sens poder parlar.

—Diguéu de qué ribéu desseguida ó us matém,—digué una devota en un accés de fe.

Lavora las nenas comensaren á posarse serles.

—Quan vosté anava á entrar nosaltres dues nos barallavam,—digué una d'allas á la seva avia.

—Be ¡y qué?
—Y jo, que tenia 'l drap de fregar rajolas á la ma, li he tirat á la cara
—Bueno, ¡y qué té que veure?
—Que en lloch de tocar á n'ella ha anat á la cara del Santicristo, y com lo drap era mullat y vosté venia... havém fugit sense tindre temps d'axugar lo cara á la imatge... y d' aixó plorava.

Tal fou llavors la rabietá de las devotas al descubrirse 'l miracle, que ni no está 'l avia present prou envian á las *miraculosas* netas á sopar ab sant Pere.

Resultant ab tals taboillas del art de miracleiro, que 'l miracle 'l va portar... lo drap de fregar rajolas.

ACUDITS

Un sórt va anar á confessarse y 'l reverent que per entènders ab lo sórt 'l tenia de fer las preguntes per escrit, va escriure lo següent:

—Diguéu, germá: ¡ja aneu á oír missa cada dia de precepte?

—Ar germá!—va contestar lo sórt!—no puch oírme may cap.

—Home, home... ¡Miréu que aixó es un pecat molt grave!

—Bastant greu me sap, perque si jo pogués oír missa... no fora sórt.

Un senyor, enant de visita á casa una marquessa, se topá ab un gos que li clavá una mossegada á la cama.

—No tingui cuydado,—digué la marquessa ab carinyo—lo meu Xalín no mossega may á cap persona.

—No tingui por, marquessa...—contestá lo altre, donantli una forta garrotada al Xalín,—jo tampoch may pego als gossos.

Entre dos admiradors de Baco:
—Desenganyet, Nel-lo, no hi ha res al mont bo com lo vi... fins los metjes lo receptan als malalts pera recobrar las foras...

—Donchs, Mero, no sé en qué consisteix, que com més ne bech... menos me puch agustar.

Un subjecte que está empleat en una oficina del govern, y que fa poch es casat, está discutiunt ab la seva costella, sobre si per esmorzar té de pendre café ó de zocolata.

Al últim se decideix per la zocolata.

—Pero per quina rahó no vols pendre café?—li diu la seva dona.

—Per una rahó molt sencilla—contesta ell—prentent café al demati, me quitaría la son, y no podria dormir á la ohcina.

DOLORS MON

ANAGRAMA

Lo meu fot home decrípt. al beixa del tren un dia, á la tur caygué, y 'l pobre, del cop, va perdre la vida.

J. SANTI

SINONIMIA

Lo fot de la Conocció li ha total un mudalló.

L. LÓPEZ y LÓPEZ

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1 3 4 5 6 7 Nom d'home.
1 6 7 3 7 * * *
1 6 7 3 1 * * * de dona.
* * * * *
3 5 Part de la persona.
4 5 Nota musical.
1 Vocal.

MISTRE THOP

SOLUCIONS

Á LAS GARDIAS DEL ÚLTIMO PASAD

KARABU—Mo-to-ro.
ANABARA—Calais, Ceixil.
RUBDO—C. Cap. Capot. Pop. T.
GEMOLOPHE—Qui viu ho no té mal de cap.